2016-20-RE

CAUSA 2016-20-RE
(Heras Colell c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 284-2016. Recurs d'empara

Aute del 7 de setembre del 2016

BOPA núm. 53, del 21 de setembre del 2016

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 21 de juny del 2016, per la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra els autes del 21 d'abril del 2016 i del 26 de maig del mateix any, dictats per la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a la presumpció d'innocència, a un procés degut i a un procés de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li les decisions objecte de recurs i que retrotregui les actuacions al moment processal anterior a les vulneracions "*de tal forma que es declari prescrita l'acció penal i s'arxivi la causa respecte la Sra. Concepció Heras Colell*";

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 27 de juliol del 2016;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Juan Antonio Ortega Díaz-Ambrona;

Antecedents

Primer

L'any 2003, en el marc d'una comissió rogatòria internacional emesa per l'Audiència Nacional d'Espanya en relació amb una investigació duta a terme contra el Sr. José María Clemente Marcet per un delicte de tràfic d'estupefaents i blanqueig de capital, es va citar, en qualitat de testimoni, la Sra. Concepció Heras Colell.

Segon

Després de diverses actuacions processals, el 27 de juny del 2014, el Ministeri Fiscal va demanar la declaració de la Sra. Concepció Heras Colell, entre d'altres, en qualitat d'inculpada.

Tercer

El 25 de novembre del 2015, la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell va presentar un escrit en què sol·licitava que es constatés la prescripció de l'acció penal contra ella, d'acord amb les disposicions del Codi penal relatives a les actuacions en relació amb el delicte de blanqueig de diners provinents del tràfic de drogues tòxiques, i que es procedís a l'arxiu de les actuacions que l'afectaven.

Quart

El 21 d'abril del 2016, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia va dictar un aute en què acordava desestimar íntegrament les pretensions de la Sra. Concepció Heras Colell.

Cinquè

La representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell va interposar, aleshores, un incident de nul·litat d'actuacions contra aquesta decisió per tal com considerava que s'havia vulnerat el seu dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a la presumpció d'innocència i a un judici de durada raonable.

Sisè

El 26 de maig del 2016, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia va dictar un aute en què, a més de considerar que no s'havia esgotat la via ordinària per al·legar la prescripció del delicte, decidia desestimar l'incident de nul·litat d'actuacions esmentat, per tal com no s'apreciava la vulneració de cap dels drets al·legats en la resolució del 21 d'abril del 2016.

Setè

El 21 de juny del 2016, la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell va interposar un recurs d'empara contra els autes del 21 d'abril del 2016 i del 26 de maig del mateix any, dictats per la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a la presumpció d'innocència, a un procés degut i a un procés de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Aquesta part manifesta que els fets investigats van tenir lloc durant els anys 1996 i 1997, que se li va prendre declaració en qualitat de testimoni l'any 2003 i que la primera notificació com a presumpta inculpada es fa l'any 2015, és a dir, pràcticament 20 anys després dels fets, motiu pel qual la seva responsabilitat penal ja es trobava en aquell moment extingida per la prescripció del delicte que encara s'està investigant mitjançant una causa que es troba en diligències prèvies.

Segons el parer de la Batllia, aquesta part no hauria esgotat la via ordinària per al·legar la prescripció del delicte. Ara bé, si bé és cert que aquesta prescripció es podria al·legar més endavant, un cop la instrucció tancada, res impedeix al·legar-la en aquesta fase, ja que és una qüestió d'ordre públic que a més ha de ser interpretada amb un rigor particular, ja que el seu control deriva de la tutela judicial efectiva i de la connexió entre l'àmbit punitiu i el dret a la llibertat.

Dit això, pel que fa al fons del recurs, la part recurrent considera que s'ha vulnerat, en primer lloc, el seu dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, ja que per tal de denegar la prescripció del delicte, la Batllia addueix que, d'acord amb l'article 83 del Codi de procediment penal, la prescripció es va interrompre a partir de la data en què el Servei de Policia va sol·licitar el control dels moviments del seu compte, sol·licitud acceptada mitjançant aute del 18 d'octubre del 2006, moment a partir del qual s'iniciava l'acció contra la recurrent. Aquesta fonamentació no és correcta, perquè el fet que es practiquin diligències d'investigació no implica necessàriament que l'acció es dirigeixi contra aquella persona que no ha estat processada.

Sobre aquest punt afegeix que l'aute esmentat justifica un control bancari sense arguments, es tracta d'un aute genèric i totalment mancat de motivació que no pot servir de base per considerar interrompuda la prescripció al·legada. Després d'exposar la naturalesa jurídica i la raó de ser de la prescripció, conclou que una investigació no pot durar 20 anys sense que se n'hagi notificat l'existència a un possible inculpat. Aquest llarg lapse de temps afecta d'igual manera el dret a la defensa.

En qualsevol cas, i citant la jurisprudència mateixa del Tribunal de Corts (sentència del 2 de desembre del 2015, Considerant segon), ni l'informe del Servei de Policia del 2006, ni el subsegüent aute del 18 d'octubre del 2006, esmentats, tenen substantivitat pròpia per interrompre la prescripció del delicte, ja que les diligències acordades es refereixen a un gran nombre de persones i l'estudi bancari de la recurrent no implica que l'acció es dirigeixi contra ella, en cap moment es va fer la seva imputació en aquella causa, i allò que és més important és que aquell aute no li va ser mai notificat.

En segon lloc, la part recurrent al·lega que s'han vulnerat els seus drets a la presumpció d'innocència i a un procés degut, ja que d'un informe del Servei de Policia es desprèn que la recurrent va obtenir un benefici per l'operativa duta a terme, presumptament, a través dels comptes en què actuava com a apoderada o titular, sense aportar-ne el més mínim indici. Per tant, la prescripció s'ha de fixar en el termini de 6 anys previst en l'article 30 del Codi penal de 1990, ja que no existeixen elements per acreditar l'activitat delictiva de la recurrent i molt menys el seu ànim de lucre. L'acció penal contra ella hauria prescrit tenint en compte les manifestacions mateixes de la Batllia que fixa la inactivitat del procediment en 8 anys i 11 mesos.

En tercer lloc, s'ha vulnerat el dret a un judici de durada raonable com es desprèn de tot el que s'acaba d'exposar, transcorreguts 20 anys després de la comissió dels fets suposats sense que s'hagi dictat cap aute de processament, és més, no és fins fa poc més d'un any que el Ministeri Fiscal va sol·licitar la declaració de la recurrent en qualitat d'inculpada. Aquesta durada indeguda sense cap justificació que permeti explicar aquesta dilatació en el temps i sense que es pugui imputar a la recurrent una actitud pertorbadora ni una complexitat en la causa (en el marc de la qual el processat va ser condemnat definitivament des de fa molts anys) vulnera clarament el dret a la jurisdicció d'aquesta part.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li les decisions objecte de recurs i que retrotregui les actuacions al moment processal anterior a les vulneracions "*de tal forma que es declari prescrita l'acció penal i s'arxivi la causa respecte la Sra. Concepció Heras Colell.*"

Vuitè

El 27 de juliol del 2016, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què manifesta que allò que pretén la recurrent és una revisió de la interpretació i de l'aplicació del dret ordinari efectuades per la Batllia. La petició relativa a la prescripció del delicte desvirtua la finalitat pròpia del recurs d'empara, ja que el vol convertir en una tercera instància judicial.

El Ministeri Fiscal considera que les resolucions impugnades estan suficientment fonamentades en Dret i no es poden en absolut titllar d'arbitràries pel fet de no donar lloc a la constatació de la prescripció de l'acció penal endegada contra la recurrent.

Després de citar la jurisprudència constant del Tribunal Constitucional sobre el cànon de constitucionalitat que han de superar les resolucions judicials, conclou que les resolucions avui impugnades van considerar que tenint en compte la qualificació jurídica idònia de la tipificació dels fets que s'imputen a la recurrent (articles 145 a 147 del Codi penal de 1990, així com els articles 359, 360 i 409 del Codi penal vigent i de les disposicions dels articles 81 d) del Codi penal actual i de l'article 30.1 del Codi penal de 1990, que estableixen els terminis de prescripció entre 10 i 15 anys) calia considerar que no s'havia produït la prescripció de l'acció, perquè no s'havia observat una inactivitat processal. Els autes impugnats es troben a bastament motivats i fonamentats, ja que consideren que l'acció penal va ser dirigida contra la recurrent com a mínim des de l'any 2006, novament impulsat el procediment el 27 d'abril del 2012, el 14 d'agost del 2013 i el 27 de juny del 2014, cosa que du necessàriament a considerar que els actes processals gaudeixen de substantivitat suficient per interrompre la prescripció al·legada per la defensa.

Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que declari la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara per la manca manifesta de contingut constitucional de les seves pretensions, d'acord amb allò que disposa l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional.

Fonaments jurídics

Primer

La recurrent en empara sol·licita d'aquest Tribunal Constitucional la nul·litat dels autes del 21 d'abril del 2016 i del 26 de maig del mateix any, dictats per la batlle instructora. Considera que s'ha vulnerat el seu dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a la presumpció d'innocència, a un procés degut i a un procés de durada raonable, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

El Ministeri Fiscal demana la inadmissió a tràmit d'aquest recurs.

Conforme a això s'examinaran els motius adduïts de nul·litat únicament als efectes de la seva admissió o inadmissió a tràmit.

Segon

El primer motiu de nul·litat al·legat és la infracció del dret a obtenir una decisió fonamentada jurídicament.

La recurrent objecta que la Batllia hagués hagut de considerar que la seva possible responsabilitat penal en els fets investigats havia prescrit. Però no ho va fer i, segons el seu parer, la decisió denegatòria dictada sobre aquest punt no està ben fonamentada en Dret, d'acord amb allò que exigeix la Constitució.

L'objecció formulada presenta un doble aspecte: primer, si existeix un judici o una decisió, amb caràcter ferm i de fons, denegant a la recurrent la prescripció de la seva responsabilitat criminal que se li imputa en el cas i; segon, si aquesta decisió o judici estan ben fonamentats conforme als estàndards constitucionals.

Pel que fa al primer punt, és clar que la recurrent no ha estat encara jutjada per la comissió dels fets potencialment incriminatoris. No ha estat jutjada i, per tant tampoc ha estat condemnada com a autora de cap delicte. No hi ha una decisió definitiva, per consegüent, ni sobre la identitat del possible delicte, ni sobre la seva presumpta autoria o responsabilitat criminal, ni sobre si s'ha d'aplicar la prescripció. Tot això pot arribar a produir-se però no s'ha produït. La decisió final de fons està pendent. L'empara en aquest aspecte és prematur.

Com és ben sabut correspon a la jurisdicció penal ordinària conèixer dels delictes que es cometin i de la imposició de les penes que corresponguin. I també correspon a l'àmbit exclusiu d'aquesta jurisdicció apreciar els casos en què la responsabilitat criminal queda extingida per prescripció en relació amb aquest delicte. El Tribunal Constitucional no pot entrar a jutjar sobre aquests punts. No està en l'àmbit de la seva jurisdicció constitucional apreciar si s'ha produït o no la prescripció d'un delicte, el lapse de temps transcorregut ni la concurrència d'actes substantius d'interrupció de la prescripció. Tot això és matèria reservada als jutges i als tribunals de l'ordre penal.

És cert que la recurrent, pel fet d'al·legar en la fase inicial de les actuacions la prescripció del delicte, ha forçat, en certa manera, la Batllia a avançar un pronunciament sobre aquest assumpte. Però, com explica i fonamenta amb molta precisió la Batllia mateixa en els seus autes, aquesta decisió preliminar no pot donar peu a un incident de nul·litat d'actuacions i a un recurs d'empara fins que no es produeixi el judici. Per aquest motiu, en l'aute del 26 de maig del 2016, la Batllia comença per raonar a la part recurrent que "N*o s'ha esgotat la via dels tribunals ordinaris per al·legar la prescripció del delicte*."

Aquesta afirmació és correcta i la seva fonamentació en Dret encertada, ja que el Tribunal Constitucional no pot interferir en el curs d'un procés penal i, avançant-se a la sentència, afirmar o negar la prescripció del delicte investigat. La seva protecció, per la via de l'empara, només pot començar quan els tribunals ordinaris han jutjat de manera definitiva els fets.

No es pot doncs admetre a tràmit aquest motiu, sense que aquesta inadmissió suposi un pronunciament, en un sentit o en un altre, sobre el fons.

Tercer

Tampoc és admissible a tràmit, per raons similars, entrar a examinar si a la recurrent se li ha vulnerat, o no se li ha vulnerat, el seu dret a la presumpció d'innocència. La recurrent no ha estat fins ara condemnada per cap delicte derivat dels fets que s'investiguen. I si no hi ha cap condemna, difícilment pot haver-se menstingut la seva presumpció d'innocència.

El judici dels fets i la valoració de les proves segueixen estant reservats a la jurisdicció penal ordinària. La possible intervenció d'aquest Tribunal en aquesta matèria de valoració de proves està molt acotada per la naturalesa del recurs, segons reiterada jurisprudència. Però en un cas com aquest no es pot avançar res fins que la persona acusada sigui jutjada i condemnada.

Aquest motiu d'impugnació tampoc és admissible ni podrà ser examinat.

Quart

L'únic motiu que dóna peu a l'admissió a tràmit de l'empara és aquell que fa referència al dret a una durada raonable del procés.

En el recurs d'empara la representació processal de la recurrent manifesta que els fets investigats van tenir lloc durant els anys 1996 i 1997, que es va prendre declaració a la recurrent en qualitat de testimoni l'any 2003 i que la primera notificació com a presumpta inculpada es va fer l'any 2015. Destaca que han transcorregut fins al dia d'avui 20 anys des de la comissió dels fets sense que s'hagi dictat cap aute de processament contra ningú, tampoc contra ella.

La manca de judici definitiu sobre els fets ha estat la base de la inadmissió dels motius anteriors d'aquest recurs d'empara. Però, aquesta mateixa absència de judici posa en evidència la necessitat d'entrar a conèixer en seu constitucional l'acompliment del requisit de "*durada raonable*" del judici.

Per la seva banda, la Batllia admet que han transcorregut 17 anys des de les transferències sospitoses i 12 des dels testimonis prestats. Però afegeix que els fets només van ser coneguts per les autoritats l'any 2006.

Tot això aconsella admetre a tràmit el recurs d'empara únicament als efectes de determinar la concurrència o no, i si s'escau, els efectes d'aquesta vulneració.

Per tot allò que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

Primer

Admetre a tràmit el recurs d'empara 2016-20-RE interposat per la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell contra els autes del 21 d'abril del 2016 i del 26 de maig del mateix any, dictats per la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució, exclusivament en el seu vessant del dret a un procés de durada raonable.

Segon

Declarar inadmissible a tràmit la resta de punts del recurs d'empara, especialment en tot allò relatiu a la concurrència de la prescripció extintiva de la responsabilitat criminal, o de vulneració del dret a la presumpció d'innocència, reconegut a l'article 10 esmentat de la Constitució, sense prejutjar en un sentit o en un altre el fons d'aquestes qüestions.

Tercer

Notificar aquest aute a la representació processal de la Sra. Concepció Heras Colell, al president de la Batllia i al Ministeri Fiscal.

Quart

Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, el 7 de setembre del 2016.

Isidre Molas Batllori
President

Dominique Rousseau
Vicepresident

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona
Magistrat

Laurence Burgorgue-Larsen
Magistrada